

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Албена Здравкова Миланова, ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“

към СУ „Св. Климент Охридски“,

член на научно жури, съставено въз основа на заповед РД-38-331/22.07.2020

за заемане на академичната длъжност „**професор**“ в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки; професионално направление: 2.2. История и археология (история на Късната античност:християнска просопография), обявен в ДВ бр. 57 от 26.06.2020 г.

Единственият кандидат, подал документи за участие в конкурса, е доц. д-р Румен Живков Бояджиев. Според предоставената ми документация кандидатът е представил пълен набор от необходими документи и са спазени процедурните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото приложение и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Доц. Бояджиев е представил за конкурса 3 монографии, издадени през последните две години, с които доказва трайните си интереси в много актуална научна област, каквато е Късната античност, оформила се в последните десетилетия като самостоятелна дисциплина с особено бурно развитие. Бих казала дори, че той е измежду онези, които „коват“ инструментариума на дисциплината с фундаменталните си корпуси върху късноантичната женска просопография. Въпреки образованието му на филолог, научното му любопитство, изследователски афинитет, а може би и житейски случайности постепенно го „приплъзват“ към друга сфера на знанието – историята, където той вече е завоювал достойно място.

Още с докторската си дисертация, защитена и публикувана през 1996 г. със заглавие „Ранното бенедиктинско монашество: Бенедиктинците и Изтокът до средата на XI в.“, Р. Бояджиев трасира две основни линии в научните си „пристрастия“, на които остава верен вече трето десетилетие - безспорно свидетелство за изграден учен с ясно разпознаваем професионален почерк, със стройна научна стратегия и придържане към ясна изследователска програма. От тематична гледна точка, вниманието му е ангажирано с фундаменталните за европейския историко-културологичен дискурс въпроси, каквито са тези за ранното християнство, монашеството и църковната

история, както и ролята на конкретната личност в историята. От методологическа гледна точка, той всеки път е изкушен от плодотворния сравнителен подход между Изтока и Запада чрез паралелно анализиране на културни явления, ситуации, личности и от интердисциплинарността в подхода с оглед привличането на разнообразни извори.

Основният труд на доц. Бояджиев, представен в конкурса за професор, не повтаря трудовете му за придобиване на образователната и научна степен „доктор” и за заемане на академичната длъжност „доцент”, с което отговаря на нормативните изисквания. Книгата носеща привлекателното и „говорещо“ заглавие „Изгубената Africa Sacra. Късноантичната християнска Северна Африка IV-VI в. Западните провинции Africa Proconsularis, Numidia, Byzacena и Mauretania: християнски урбанизъм, епископи и “светли” жени. Prosopographia feminarum christianarum, Pars II /Africa, Saec. IV-VII/. София, 2019“ е замислена като регионална панорама на селищния, икономически и религиозен живот в късната античност в западната част на северноафриканското крайбрежие. И ако подходът за разглеждане на духовния климат на фона на широка регионална картина на политическо, градско, административно и стопанско развитие не е изненадващ за богатата литература, посветена на това преходно време, то изборът на географски ареал е необичаен и пионерски за родната наука. „Мощното африканско християнство“ по западното средиземноморско крайбрежие, което оказва решително влияние върху латинския свят, е по-скоро част от екзотичното ни знание. Авторът посяга смело към един регион, който е все още периферен за нашата историческа наука. С изключение на няколко публикации на Димитър Димитров и Антоан Тонев, както и на спорадични споменавания на северноафрикански импорт, главно *terra sigillata*, при проучване на градски центрове по нашите земи, това е едно напълно „девствено“ изследователско поле. В този смисъл, темата е актуална, навременна, третира значим научен проблем и безспорно допринася за обогатяване на нашите представи за специфични и много конкретни аспекти на един регион на късноантичния свят. Тя е и признание за способността на кандидата да намира нови и важни научни теми, да осмисля сложната епоха на много динамични обществени и културни процеси в средиземноморския ареал в края на Античността.

Това първо по рода си у нас задълбочено изследване върху късноримската африканска култура изисква високи умения за работа с разнообразни извори (писмени и археологически), познания на няколко езика (тук филологическата подготовка на Р. Бояджиев е добре „осребрена“), сериозно библиографско търсене, които не са по

силите на всеки учен. Румен Бояджиев е успял да се справи великолепно с това предизвикателство и да балансира умело и с еднакъв професионализъм във всяка от дисциплините, в които навлиза, като демонстрира забележителни качества за анализ и синтез на разнородна документална база. С голямо умение на разказвач възстановява картината на почти уникалния модел на кратко просъществувалата християнска крайбрежна Африка.

Двуделната структура на работата съответства на двете различни перспективи, през които се разглежда късноантична Северна Африка. Първата дава историческата и духовна рамка, представя процесите и средата, в която те протичат – жизнена, материално-благоустройствена, административна, монументална, религиозна. Втората „оживява“ тази панорамна историческа картина като я „населва“ с една специална категория хора, живели в тази среда и допринесли за нейната културна трансформация, а именно – жените християнки. Азбучно са подредени рубриците с портретите на 160 жени християнки от разглежданите африкански земи между IV и началото на VII в. (според епиграфски и/или литературни данни). Може да се твърди, че тази част има подчертано приносен характер. Досега в България (а и зад граница) не е изготвяна пълна просопография само на жените християнки от посочения период. Тази собствено просопографската част, както и репертоарът от 55 представени населени места в първата част с тяхната християнска топография и списъци на епископи, които са взаимно обвързани, са безценен източник на великолепно синтезирана информация за всяко следващо занимание с региона.

Солидната подготовка на автора, натрупаният опит в тази научна проблематика, добре подбраните изследователски посоки и техники, както и личните качества, сред които се открояват добросъвестността и педантичността към историческата и библиографска информация, са онези предпоставки, които довеждат до успешен край замисъла на книгата, а именно да представи в развитие и да проследи процесите в духовния живот на богатите африкански провинции на границата на две епохи с променящия се урбанизъм, административна структура, епископска мрежа, храмово строителство и богословски противоборства, материалните следи от които се губят постоянно в „чуждата верска среда“ вече 13 века.

Представеният труд и в частност „женският“ просопографски корпус са своеобразно продължение на монографията, представена от Р. Бояджиев за доцентура през 2009 г. и публикувана две години по-късно със заглавие „Късноантичното женско

монашество в Рим и духовните му покровители на Апенините и в Източното Средиземноморие (между II и III Вселенски събор 381 г. до 431 г.). *Prosopographia feminarum christianarum*, Saec. IV-VI, Pars I. София, 2011 г.“, с което поставя началото на традиция за формирането на „мини“ корпуси в областта на ранната женска християнска просопография в българската наука. Тази първа работа върху италиейските „светли“ жени (*feminae clarissimae*) от четвъртото и петото столетие, заложили основите на женското монашество в Латинския Запад, насочва към една специфична тема – тази за жените-актьори на християнизиратата се историческа сцена на средиземноморския свят в края на Античността; тема, която доминира в научната продукция на Р. Бояджиев в последното десетилетие. Изследователското му любопитство към нея не се оказва временно увлечение по „нашумялото“ направление на *джендър* изследванията в постмодерната историография, а начало на траен научен интерес към късноантичната женска просопография – област, в която авторът завоюва позиции на безспорен авторитет в световен мащаб, както е видно от приложената справка с цитирания.

Това се потвърждава и в две от последните му три книги, излезли през тази 2020 година – „Св. Йероним и св. Августин – знакови фигури в късноантичната църковна история. Просопографски портрети и писма до /и за/ жени“ и „От залеза на Късната Античност към „подстъпите“ на Средновековието: Висши духовници и кореспонденцията им с християнки през V - VI в.“ В двете неголеми монографии оживява галерия от женски образи и портрети на духовници предимно от Западния дял на империята от ранните християнски векове. Отново в изследователския фокус на доц. Бояджиев е отделната личност и християнската духовност, и той отново не „изневерява“ на страстта си към „женската тема“. Подчертано оригинален е обаче подходът му да представи емблематични фигури за източния и западния християнски свят в много широк социален и духовен контекст през необичайната епистолярна призма, свързана с жени-християнки и опитът чрез просопографски портрети да се изгради широка и пълнокръвна картина на историческия период и на сложния процес на християнизация в няколко римски провинции.

Във време, когато по различни причини все по-често ни се предлага историческа есеистика, сериозни трудове с толкова прецизен, богат и добре оформен научен апарат, който да обслужва надеждно следващите изследвания, е сред особено ценните качества на представената научна продукция на кандидата. Сред безспорните достойнства на всичките му книги са неизменните азбучни показалци, които са ценен инструмент за

всеки ползвател. Разказва увлекателно, дори красиво, за сложни процеси и явления, съпътстващи една от най-големите духовни и социални трансформации в историята на средиземноморския и европейски свят, с което привлича най-широка читателска любознателна аудитория. Освен знание, текстовете му носят и естетическа наслада, което считам за особено ценно качество.

Освен тези три съчинения, представената от кандидата справка говори за активно присъствие на доц. д-р Р. Бояджиев в научния живот в страната и чужбина, за което указват още 3 монографии, 8 статии и 3 студии в български и чужди престижни периодични издания и сборници на български, италиански, гръцки и английски езици, 10 рецензии и популярни творби, два учебника, участието му в 3 научни ред.-колегии на ЦСВП и 7 национални и международни проекта, в два от които като ръководител. Богата библиографска осведоменост, прецизният прочит на изворите и търсенето на непознати сведения за епохата, придават на работите на доц. Бояджиев актуалност, събуждат научен интерес и предоставят нова, актуална информация. Те въвеждат в научно обръщение редица персонажи, които са имали важен принос към християнизацията на римския свят.

Този стремеж към актуалност важи с пълна сила и за лекционните му курсове. Той непрекъснато работи за тяхното синхронизиране с най-новите и модерни публикации по темата. Кандидатът в конкурса има богат преподавателски опит, както в магистърски, така и в бакалавърски програми – опит, натрупан в три факултета СУ „Св. Климент Охридски“ (ИФ, ФСлФ и БФ). В преподавателската си дейност доц. Бояджиев влага много енергия, прецизност, лично отношение и подготвя индивидуални материали за всеки студент. Тя е основана на подход, от който имам лични наблюдения и който е ориентиран изцяло в подкрепа на студентите.

Приемам посочената от автора самооценка за научните приноси, но ми се струва, че е по-удачно те да бъдат формулирани по-ясно и синтезирано с оглед на цялата научна продукция и бъдат предложени във форма, различна от тази на резюмета на три монографии, които са предоставени и в Приложение 17.

Оценявайки високо представената научна продукция, научно-изследователска дейност с участието в проекти, конференции и теренни експедиции, отдадеността и сериозното отношение към преподавателската работа, както и безспорната

компетентност и професионализъм на кандидата, досегашните му постижения и техния прием от специалистите (видим от справка за цитиранията), професионалният му профил, който напълно съответства на нуждите на звеното, **убедено препоръчвам доц. д-р Румен Живков Бояджиев да бъде избран на длъжност „професор“ в СУ „Св. Климент Охридски“ за нуждите на ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“.**

Дата: 16.09.2020 г.

Изготвил: .....

(доц. д-р Албена Миланова)